

APUNTS PER A UNA REFLEXIÓ

Intervenció de Pere Mayor a Tortosa,

10 de setembre de 2014

Senyores i senyors, amigues i amics:

Convidat a parlar-los avui, m'ha semblat que les circumstàncies feien aconsellable que tractara d'exposar davant de tots vostès un seguit de pensaments, de reflexions si volen, en bona part lligades a l'actualitat política, però sobretot situades en una perspectiva cronològica una mica més extensa que el present i el passat més immediats.

És evident que per molt que els avanços científics aconseguisquen allargar la vida de l'ésser humà, l'experiència d'una persona sempre serà massa breu per poder veure i viure un fragment significatiu dels processos de transformació de les societats, tant d'aquella en què viu com de la resta del món. Fins i tot tenint en compte que la globalització ha acostat notablement els fenòmens i els esdeveniments del conjunt.

Els qui tenim la meua edat, hem pogut veure el final del franquisme, la Transició, el naixement de l'anomenat Estat de les autonomies, uns certs processos de normalització lingüística, un seguit en definitiva de situacions polítiques diverses. Ara, pel que fa als temes que m'interessa abordar avui, hem conegut sobretot una gran expansió del sistema capitalista, afavorida per la desaparició d'allò que s'anomenava "el socialisme real", o les importants modificacions que s'han esdevingut en els mecanismes socioeconòmics a la Xina.

En aquest escenari s'emmarquen la crisi que hem patit, que estem patint i continuarem sofrint directament o en les seues conseqüències, per no sabem quant de temps.

SISTEMA I ANTISISTEMA

I és ben curiós que en aquest escenari, els màxims beneficiaris del sistema vigent siguin alhora els qui més fortament estan actuant per destruir-lo o, com a mínim, per ferir-lo greument,

A hores d'ara no és cap casualitat que aquells sectors que es troben instal·lats al poder i que a més a més en fan ús en benefici exclusivament propi, acusen els qui els critiquen de ser "l'antisistema".

Cal anar a pams. En un estat de dret, on funcionaren els poders executiu, legislatiu i judicial, i totes les institucions que se'n deriven, on aquests poders compliren les seues obligacions i respectaren la independència de cadascun d'ells, on hi haguera actuacions contundents i immediates enfront de qualsevol abús o vulneració de la lleis, no hauria estat possible arribar a la situació social i econòmica a què hem arribat en els últims anys a l'Estat Espanyol.

Per tant, convé començar a pensar que els veritables antisistema són tots aquells que dia darrere dia han vulnerat el sistema democràtic, buscant sempre i només el benefici propi sense importar-los les conseqüències que això tindria per al conjunt de la ciutadania, en especial per als sectors més desfavorits.

També és cert que en la majoria de les ocasions aquesta vulneració sistemàtica del sistema acordat, consagrat per la Constitució i per tota mena de normes de rang inferior, s'ha fet amb la complicitat del poder executiu i la legislació emanada del poder legislatiu. I que paral·lelament s'ha deixat el poder judicial, que d'altra banda tampoc no ha volgut o sabut ser suficientment reivindicatiu dels seus drets i potestats, lligat de mans i peus per a poder actuar o per a fer-ho amb la celeritat que la gravetat de determinades conductes delictives exigia.

Tot això, sense parlar dels indults atorgats pel consell de ministres i les amnisties fiscals que acaben desconcertant ja completament la ciutadania.

Analitzem un poc el que està passant ací amb l'anomenada crisi del sistema financer. La primera cosa que he de dir, és que l'objectiu històric de la banca tradicional espanyola, de liquidar el sistema de caixes d'estalvis —incloent-hi les seues finalitats de caràcter social— i que totes passaren a ser bancs a l'ús, està aconseguit en un 99%.

Clar és que arribar a aquesta situació només ha estat possible gràcies a la deixadesa de les seues funcions per part de les entitats encarregades del control i supervisió de les institucions bancàries, és a dir, el Banc d'Espanya i la Comissió Nacional del Mercat de Valors.

No és creïble que durant anys el cos d'inspecció del Banc d'Espanya, no haja alçat un seguit considerable d'actes —amb les denúncies consegüents— sobre despropòsits i males pràctiques de diverses entitats, la conducta de les quals era alarmant fins i tot per a un ciutadà mitjanament informat.

Hi havia actes i informacions, directes i indirectes, se sabia el que estava succeint, però, com hem sabut després les actes oficials es guardaven als calaixos de l'oblit. Hi havia, doncs, una conspiració de silenci, si es vol dir així.

En aquest cas si més no, tan poc adequada a la llei com la conducta dels supervisors oficials de l'Estat espanyol, era la de la majoria de les empreses auditores que durant anys, anaven cobrant la certificació aparentment objectiva i neutral del bon funcionament de les entitats, amb una documentació que les avalava per continuar treballant amb els mateixos sistemes i incorrent en els mateixos perills, pràcticament suicides que tots vostès coneixen tant com jo.

És a dir, es pot sospitar que els informes de grans empreses auditores, que continuen tenint vara alta arreu del món, que són intocables i que dicten en certa mesura el futur de les entitats financeres o d'altres tipus o que s'hi sotmeten, eren informes redactats a la mida del client.

La complicitat dels organismes oficials i les empreses auditores, unida a les males pràctiques dels gestors de la majoria de les caixes, posats per qui tots sabem o podem intuir, són els veritables mecanismes antisistema, qui han posat en perill i, de passada en evidència, les formes de funcionament del sistema socioeconòmic en què vivim.

Podria tenir la temptació de pensar que amb això s'han carregat el sistema, que l'han ficat en una via que l'aboca a la desaparició amb més o menys rapidesa. No ho crec així. Hi ha massa motius per pensar que la crisi que pateixen tantes i tantes persones a l'Estat espanyol, no farà modificar les pautes d'actuacions dels mateixos que han contribuït a produir-la i que, en determinats casos, l'han generada.

Cada dia, els mitjans d'informació ens fan veure que, sota les promeses de recuperació econòmica, no hi ha cap projecte real, viable, fiable, que pose en marxa mecanismes segurs de recuperació. Ben al contrari, hi ha massa símptomes que avalen la hipòtesi segons la qual, per poc que es pugui, els mateixos continuaran de seguida que puguen a actuar amb la mateixa lleugeresa i, en molts casos, amb la mateixa manca d'escrúpols i de consciència col·lectiva.

LA CRUELITAT DEL SISTEMA

Era teoria acceptada que en una economia de mercat, els empresaris que ho feien bé, triomfaven i i els qui no, s'enfonsaven.

És una mena de determinisme econòmic, pel qual sobreviu el millor, el competent, el fort. Però, arribat el moment de la veritat, això no ha funcionat exactament així per a tots.

Com tampoc no és igual per a totes les empreses el nivell de contribució fiscal. Hi ha un club selecte, que gaudeix d'una situació especial, que els permet pagar molt menys que la resta, d'acord amb criteris de valoració,

per part de les autoritats fiscal, sovint pintorescos i de vegades simplement abusius.

El tracte que és dóna a les empreses d'energia o de telefonia, segurament és proporcional a les desenes d'antics dirigents —amb els seus familiars de vegades— d'uns partits molt concrets, que fan i han fet ús i abús de les portes giratòries i de la seua influència en benefici propi.

Però, tot i ser això censurable, per a mi l'operació més escandalosa duta a terme pel poder executiu, ha estat allò que han anomenat RESCAT FINANCER, o reestructuració bancària amb el FROB inclòs.

Així, si ho resumim, s'ha destinat a salvar el sistema financer més de 100.000 milions d'euros, trets per la força de les butxaques de tots aquells que paguem els nostres impostos. En un principi, els diners del rescat anaven a ser en concepte de préstec, ara, ja ens van dient que una bona part no ens serà retornada mai, que simplement l'hem perduda pel camí. Sense que s'haja perdut per a tots, és clar..

El benefici d'aquesta, diguem-li operació “mangarrufa”, o estafa, és de nou per a les mateixes entitats financeres que després han executat centenars de milers de desnonaments en base a una legislació obsoleta i gràcies a unes pautes normatives fetes i pensades clarament per afavorir-les.

Salvar el sistema amb els diners de tots i a més rematar l'operació “mangarrufa” carregant-ne els costos sobre l'esquena dels més febles revela ben clarament el calibre moral dels executors.

Tot ben legal i amb el codi penal a favor, i a més si convia es canvaven les regles de joc a meitat de la partida. Modificar la Constitució espanyola perquè Catalunya expresse en un referèndum la seua voluntat encara no és possible, però reformar-la en 15 dies un mes agost, amb la finalitat exclusiva que quedarà clar que el més important és pagar el deute a la banca, principalment alemanya, sí que fou possible.

En aquesta reflexió no pretenc atacar ningú, es tracta de descriure els fets com han anat i, a més a més, com ha estat possible que es feren realitat sota la protecció de la llei.

De tot això, pocs responsables n'han sortit tocats. És cert que hi ha més d'un centenar d'ex-alts càrrecs de caixes i bancs imputats i pendents de judici. Però la lentitud del sistema judicial, combinada amb l'acció d'un exèrcit d'advocats de primera fila, presentant recursos i allargant els processos fa que tot plegat vaja quedant en l'oblit. Supose que, al capdavall, és del que es tractava. I tot plegat, acompanyat amb una actitud per part de la fiscalia més aviat poc activa.

Hi ha responsables directes de la catàstrofe que han sofrint pràcticament totes les caixes d'estalvi, malgrat que ells diguen ara no comprendre per què els insulten i increpen pel carrer ciutadans que els reconeixen.

I aquests mateixos i d'altres com ells passen als consells d'administració d'empreses, d'aquelles que abans hem anomenat del club selecte, fent ús de la porta giratòria. Per entendre-ho més bé, només hem de comparar com s'ha tractat la crisi del sector financer i els recursos destinats a pal·liar-la, així com les condicions en què s'han aportat aquests recursos i el que la solució ha suposat per al ciutadà d'a peu, a més de les retallades socials en sanitat, ensenyament, etc., i l'augment de la fiscalitat.

Si a tot això li afegim l'elevat nivell d'atur, sobretot en les capes de la població més jove, encara és poca la decepció i la indignació de la població.

EL PAPER DE LA UNIÓ EUROPEA

Igualment decebedora és per al ciutadà l'actuació de la Unió Europea, reclamant a cada moment noves retallades, per no parlar del Banc Central europeu, institució dirigida per personatges procedents del sector financer privat, que en algunes ocasions s'han dedicat a enganyar la Unió Europea,

sense ser castigats legalment per això. Tampoc en aquest àmbit no hi ha la mateixa pressió fiscal per a tothom, ni mesures restrictives ni punitives contra els especuladors financers o els evasors fiscals, per exemple.

La imatge actual de la Unió Europea té més a veure amb la d'una institució només ocupada a vetllar per un mercat i una moneda que no per una societat més justa i democràtica. En les darreres eleccions europees, un conegut em deia que no aniria a votar. Per a ell la Unió Europea, era una màquina calculada per robar a la gent normal i repartir el botí entre els bancs i els rics. Probablement és una exageració, però el nivell de participació en els comicis és un bon indicador perquè els responsables de la Unió Europea facen un pensament sobre la confiança que realment mereixen dels seus electors.

D'altra banda, si analitzem un poc el que passa a nivell global, institucions com el Fons Monetari Internacional, el Banc Mundial o agències com ara Standard & Poor's, sempre diuen el mateix, recomanen retallades i augment de la fiscalitat i mai que paguen aquells que més guanyen o els especuladors financers. Segons ells el mercat no cal adobar-lo i molt menys carregar-lo de pressió fiscal. Ara bé, davant l'esclat financer és imprescindible tirar mà a la caixa de tots per fer front a la catàstrofe. Té igual que això passe a Europa o als Estats Units i la seua Reserva Federal.

També a l'altre part de l'Atlàntic han calgut centenars de milions de dòlars per a rescatar el sistema financer. Curiosament allí, on quasi tothom ha defensat l'economia de mercat i la necessitat de desregular el sistema. Després de grans estafes i trampes comeses per uns pocs especuladors amb la complicitat d'una bona part de la gran banca nord-americana, han estat els diners públics els encarregats de salvar bancs privats, que amb unes poques sancions han capejat el temporal.

Avui podem afirmar que Wall Street o la City de Londres agrupen uns centenars de gran especuladors, sense cap tipus d'ètica ni de moral, per als

quals tot val, encara que les seues decisions impliquen grans desastres per a milions de persones arreu del planeta. I parle de fam i pobresa, de mors per fam i misèria. Tant se val que hagen governat republicans com demòcrates. La porta giratòria, una vegada més, entre bancs estafadors com Goldman Sachs i els responsables econòmics del govern dels Estats Units d'Amèrica està a l'ordre del dia. Cal pensar si Obama, negre i demòcrata no ha estat fins ara un miratge, si no una estafa.

Sense oblidar que els grans conflictes internacionals sempre estan relacionats amb els interessos de les grans multinacionals que operen a les dues vores de l'Atlàntic. Ja poden revestir el conflicte com a religió o territorial, el mòbil de fons quasi sempre és econòmic i d'interessos privats.

POQUES REACCIONS CIUTADANES PER A TANTS DESGAVELLS

Voler negar la realitat no té cap sentit. A poc a poc, el cabreig generalitzat va imposant-se, ja que el deteriorament de les economies privades afecta directament a milions de persones. Les retallades en educació, el sistema sanitari o els serveis socials recauen directament sobre la majoria de la població i amb més gravetat sobre les persones que tenen menys recursos. El contrast de la seua precarietat amb el despropòsit d'infraestructures com trens d'alta velocitat o aeroports i autovies infrautilitzats és absolutament revelador.

I totes aquestes infraestructures continuen responnent al disseny obsolet d'una Espanya radial, heretat del passat, que els partits estatals no tenen cap voluntat de canviar.

Podem clarament concloure que allò que importava era realitzar aquesta obra i l'altra i altra. Si després seria utilitzada o no, fins i tot si seria econòmicament rendible, no era rellevant. I mai no s'ha demanat responsabilitats a ningú, ni a qui féu els informes tècnics previs ni a qui finalment prengué la decisió d'executar les obres. Una estació de trens

d'alta velocitat a cadascuna de les capitals provincials de Castilla-La Manxa sembla un pèl excessiu. Algú ho decidí o algú ho imposà. El desgavell ha estat descomunal i no cal que entrem ara i ací a fer una llarguíssima llista d'obres fora de lloc, tots en coneixem un bon grapat.

Tot això és més que cert, però ni de bon tros és el que ha ocasionat la crisi del sistema. Ha estat tot açò que hem anat narrant i també altres actuacions que van sumant-se al cabreig general.

Actualment, ja són més del 60% els ciutadans de l'Estat Espanyol, que no tingueren l'ocasió de refrendar o no l'actual Constitució, que no és ni sagrada ni impossible de canviar, com nombrosos experts ja han demostrat. Si a aquest panorama li sumem la imposició de la Monarquia, trobe que la cosa democràticament no s'aguanta.

L'existència de xarxes de xiquets furtats heretades de la dictadura i que encara funcionaren en ple període democràtic, així com la lleugeresa amb què s'ha tractat la qüestió tant per part del poder polític com del judicial esgarrifa bona part de la societat.

La corrupció política, sense pal·liatius, ha estat un dels pilars de la crisi del sistema, encara que a l'hora de votar no ha afectat tant com calia esperar, la qual cosa pot tindre una lectura penosa però molt eloqüent sobre el sistema de valors d'una molt bona part de l'electorat. Els canvi real en els votants no ha arribat tant per la corrupció com per les retallades i per la situació d'empobriment econòmic de tanta gent. Segurament també perquè la suma de tot plegat a poc a poc ha fet que el got vessara.

També ha contribuït a agreujar el panorama la feblesa de la societat civil i els seus representants, excessivament vinculats al finançament públic i la subvenció, que genera actituds de docilitat.

La dependència dels mitjans de comunicació respecte a les institucions polítiques i la banca ha suposat un entrebanc per a la crítica plural i la

informació. Fins i tot han caigut directors de grans mitjans per pressions polítiques.

El deteriorament de l'administració de justícia ha fet que la gran majoria de la societat pense que la justícia no és igual per a tots, una opinió que es justifica en les diferents amnisties fiscals, i una inspecció fiscal dirigida cap al frau menor a més d'alguns indults molt concrets al sector financer.

Amb tots aquest elements, la veritat és que es dibuixa una situació si més no complexa i poc edificant on la sospita està justificada.

El tracte donat a l'accident del metro a València de 2006, amb 43 morts i 47 ferits, per part del poder polític i judicial, sense que en vuit anys s'haja trobat cap responsable és una mostra del deteriorament del sistema i un molt mal exemple per al futur. El deute ètic i moral d'una societat que descarrega la manca de recursos en els discapacitats és terrible. Dir una cosa i fer-ne una altra ha estat pràctica habitual. L'exemple per a les futures generacions és realment lamentable des del punt de vista dels valors d'una societat.

D'altra banda, la incapacitat o la falta de voluntat política per part del govern central d'afrontar una reestructuració real de l'administració, fan mal que pensar. Obligar els ajuntaments i les comunitats autònomes a fer certes reformes i retallades i deixar els ministeris i les diputacions quasi intactes és un cas d'hipocresia política difícil d'igualar. No voler parlar del Senat, de la supressió de les diputacions o de l'aprimament o l'eliminació de ministeris amb competències transferides és aferrar-se a un passat que avui difícilment es pot suportar ni ideològicament ni econòmicament parlant. No podem tampoc ignorar que és imprescindible afrontar d'una vegada per totes el sistema de finançament, de manera que s'acabe amb les desigualtats i les polítiques de la subvenció. Si no, la imprescindible confiança en el sistema polític vigent, desapareix.

També passen els anys i veiem la manca de voluntat política pel que fa al reconeixement de la realitat plurilingüe de l'Estat i l'aplicació de les mesures pràctiques que se n'haurien de derivar. I no parlem ara del reconeixement de la plurinacionalitat. El sistema es resisteix a encarar la realitat, els seus beneficiaris apuren i inventen canvis perquè res no canvie.

Un sistema electoral on el 40% està blindat a rojos o a blaus, més una llei electoral al servei del partit majoritari són formes d'insuficiència democràtica, plenament injustes. Ara sembla que ni això era prou per controlar el poder: A alguns, aquells mecanismes injustos ja els semblen insuficients. El bipartidisme necessita canvis perquè tot continue igual, la proposta que l'alcaldia siga per al partit més votat pot comportar alcaldies en mans de candidatures que representen a 2 de cada 10 votants.

Tinc la sensació que els canvis i la reforma que de veritat necessita el sistema no van per aquest cantó, sinó tot el contrari: cal més democràcia real, que la gent es trobe més representada, que la política no es redueca a anar a votar cada quatre anys.

No arribe a veure perquè no es poden fer referèndums per a decidir qüestions que la gent trobe importants, sobre qüestions mediambientals, econòmiques o de drets nacionals. Allò important no és tant el resultat sino que la població pugui decidir.

A TALL DE CONCLUSIONS

Trobe que caminem cap a un nou panorama polític a tot l'Estat. Les properes eleccions generals, autonòmiques i municipals donaran uns resultats més plurals amb què el bipartidisme quedarà arraconat, i s'obriran vies distintes per a la configuració de nous governs i noves formes de fer política. Tant a l'Estat espanyol com a nivell global, no té credibilitat que les mateixes persones que han participat de les mangarrufes, les mentides i

els enganys pretenguen ser ara les que sanejaren la situació, com si res no haguera passat. Això, ja la gent ho percep com una pressa de pèl.

La descripció dels fets fins ara narrats podria ser enriquida amb moltíssimes més situacions, però del que es tractava, en la meua intervenció, és de plantejar-se la qüestió fonamental: ¿com canviar la situació i caminar cap a un altre model? És a dir, un sistema en què s'aplique a la política i a l'administració, com als mecanismes econòmics, “el trellat”, com diem els valencians, “el seny” que diríeu els catalans. Fer que l'Estat de dret funcionara realment, sense excepcions, que s'acaben els beneficis per als veritables antisistema, que es legisle pensant en el bé comú, que es prohibisquen les portes giratòries, que s'acaben els clubs dels selectes, així com les mangarrufes legals, resulta ja urgentíssim.

Que hi haja un canvi de valors en positiu i en pro del bé comú segurament necessita temps. Com dèiem al principi, els processos de canvi social són llargs per a poder observar-los en una sola generació. Però si açò no es dóna, en un futur potser no molt llunyà es tornaran a produir conflictes socials dramàtics.

Més enllà de la quotidianitat exposada, ja hi ha molts pensadors de diferents corrents que apunten cap a la necessitat d'un canvi de valors, on les qüestions materials individuals no siguen la prioritat. Aquest canvi ha de ser global. El paper de la xarxa ha estat fonamental en la denúncia de la situació actual, superant el paper tradicional jugat pels mitjans de comunicació, controlats pels grans poders fàctics.

La xarxa segurament podrà exercir una funció en difusora sobre la necessitat inesquivable del canvi de valors que necessita la societat a nivell global. I no sols la xarxa, fins i tot hi ha qui apunta cap a la necessitat de buscar vies més espirituals que materials per a construir una nova societat. No seré jo qui entre a menysprear res, encara que no siga jo una persona molt espiritual.

El que sí que és real és que hi ha massa gent sense treball, sobretot joves, la majoria dels quals amb un nivell elevat de qualificació i també moltes persones amb treball precari. Fa un temps es parlava dels mileuristes amb un cert to despectiu. Avui hi ha molta gent que consideraria un salari de mil euros mensual molt i molt digne. L'ocupació és un dels primer problemes a resoldre.

Com a societat, hem de triar cap a on volem anar, cap a una societat solidària amb els peus en terra o cap a una societat individualista on cadascú campe com puga.

Acabe aquests apunts per a una reflexió desitjant-los que puguem votar i decidir. I estiguen preparats per a tot. La realitat sempre supera la ficció, tant per a bé com per a mal. Esperem que siga per a bé.

Bon 11 de setembre.

Gràcies i visca Catalunya!

Visca el País Valencià!

Salut per a tothom.